

St. Nicolaasfeest op het Hogendorp in 1938

Ik zat in 1938 op de ambachtschool in Tiel en reisde dagelijks met nog enkele jongens uit Culemborg met de trein naar Tiel. Ik raakte toen bevriend met ene Gijs die bij zijn ouders op het Hogendorp woonde. Gijs vertelde mij toen het volgende Sint Nicolaas verhaal.

Een aantal huizen van het Hogendorp keken met de achterkant uit op de Kleine Buitenom. Deze huizen hadden een keuken die zeker vier meter lager lag dan de woonkamer. Wilde je van de woonkamer naar de keuken dan moest dit via een lange stenen trap. Deze keuken was feitelijk een woonkeuken.

De meeste mensen op het Hogendorp zaten maar zelden in hun woonkamer maar vertoefden de meeste tijd in de keuken. De familie N woonden met hun kinderen ook in zo'n huis op het Hogendorp. Toen de kinderen nog klein waren werd het Sint Nicolaasfeest altijd in de keuken gehouden. Een familielid van hen woonde ook op het Hogendorp. Dit familielid was nogal aan de korte kant en werd in Culemborg Klein Ko genoemd. Deze Kleine Ko werd gevraagd om bij de familie N, zolang de kinderen klein waren, voor Zwarte Piet te spelen. Daar was hij wel toe bereid. Thuis werd hij door zijn moeder met zwarte schoensmeer ingesmeerd en een parse damesblouse en een papieren baret met linten completeerden het geheel. Gewapend met de sleutels van het huis van de familie N en met een zak pepernoten en een zak met cadeautjes ging de Kleine Ko iedere keer op sinterklaasavond de bewuste woning binnen. Zoals afgesproken opende hij dan met de sleutels van de familie N de voordeur en zette de zak met cadeautjes boven in de woonkamer. In het donker daalde hij dan de steile stenen trap af, bonkte op de keukendeur en riep met verdraaide stem: "zijn hier nog stoute kinderen want die wil ik graag mee naar Spanje nemen". Ja van Sinterklaas trauma's hadden ze toen nog nooit gehoord. Als de kinderen dan stijf van schrik aan de tafel zaten riep hij nog: "kunnen jullie geen welkomstliedje voor Zwarte Piet zingen?". Dit was voor mevrouw N het teken om de kinderen aan te zetten tot het zingen van "Sinterklaasje kom maar binnen met je knecht". Tijdens dit gezang deed de Kleine Ko dan de deur open zodat de kinderen net zijn zwarte gezicht konden zien en smet met zijn wit gehandschoende hand, met volle, kracht de pepernoten de kamer in. Meestal in de richting van de vader die dan ijlings dekking zocht wilde hij morgen ook nog wat kunnen zien. De kinderen hadden zich inmiddels op de vloer geworpen om de pepernoten op te rapen. Zoveel waren het er ook weer niet want in die tijd was ene Colijn in Nederland aan het bewind en die wist niet anders te roepen dan dat de buikriem moest worden aangehaald. Na het strooien van de pepernoten haalde de Kleine Ko dan snel de zak met cadeautjes van boven, zette hem tegen de keukendeur en na nog eens flink tegen de keukendeur te hebben gebonkt spoedde de Kleine Ko zich weer naar huis.

Het zou het laatste optreden van de Kleine Ko als Zwarte Piet geweest kunnen zijn, waren het niet dat enkele jaren later een zogenaamd nakomertje werd geboren. De Kleine Ko werd weer gevraagd om voor Zwarte Piet te spelen. Om echter genoeg kinderen bij elkaar te hebben had mevrouw N aan een aantal ouders op het Hogendorp en de Gassteeg gevraagd om mee te doen met het Sint Nicolaasfeest bij haar in de keuken. De ouders van deze kinderen hadden de cadeautjes bij mevrouw N afgegeven en deze stopte ze in de zak in de woonkamer. Het was echter wel een heel grote zak geworden, maar ja, Kleine Ko hoefde hem nu niet meer van huis mee te brengen. Op de bewuste avond ging Kleine Ko weer als Zwarte Piet naar het huis van de familie N. Alles verliep naar wens totdat Kleine Ko met de grote zak cadeautjes in het donker vanuit de woonkamer naar de trap schuifelde. O, wat was die zak zwaar. Voetje voor voetje liep hij, met de zak voor zijn borst naar de eerste treden van de trap. In de keuken werd volop gezongen. Kleine Ko dacht dat hij nog een stukje moest lopen voor hij de trap had bereikt. Plotseling hing zijn rechtervoet in het luchtledige en viel hij met donderend lawaai van de trap, om met een harde klap te eindigen tegen de deur van de keuken. Het gezang in de keuken stopte plotseling en de kinderen zaten lijkbleek en in een doodse stilte naar de deur te staren. Tot vader N opmerkte: " 't Jonge dat is toch ook wat. Nu is de Sint met paard en al de trap afgekomen". De Kleine Ko was inmiddels opgekrabbeld en zette de verformfaaide zak voorzichtig tegen de deur, zocht zijn baret op en hinkte naar huis. Nooit heeft hij meer voor Zwarte Piet gespeeld.

Dik Vermeulen